

การศึกษาการสร้างสรรคภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับ ความทรงจำ ของ ผู้มีภาวะอัลไซเมอร์ต่อประวัติศาสตร์ไทยสมัย 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

The Study of Making a Documentary Film about a Person Who has Alzheimer's Disease with Memories of October 6, 1976

พัดชา อธิจารุกุล¹, อุสุมา สุขสวัสดิ์² และ สุภกณเฑร์ ชุณหศิริรักษ์³
Padcha Ithijarakul, Usuma Sukhsvasti and Supkanate Chunhasiriruk
Corresponding author, E-mail : padchaithi@gmail.com

Received : September 15, 2023
Revised : December 4, 2023
Accepted : December 10, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาการสร้างสรรคภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับผู้มีภาวะอัลไซเมอร์ต่อความทรงจำประวัติศาสตร์สมัย 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย ผ่านการศึกษาจากการผลิตภาพยนตร์สารคดีเรื่อง "นิทานจากป่า (Comrade's tales)" ถือเป็นกรถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการสัมภาษณ์ของผู้มีประสบการณ์ในเหตุการณ์ 6 ตุลา อย่าง เทพศิริ สุขโสภา ศิลปินแห่งชาติในสาขาวรรณศิลป์ อีกทั้งยังเป็นผู้เขียนหนังสือนิทานที่ ได้เข้าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ เพื่อรวบรวม ข้อมูลก่อนที่จะมีอาการอัลไซเมอร์ และได้พบว่าประวัติศาสตร์ กลับถูกปกปิดและบิดเบือนโดยงานวิจัยการสร้างสรรค ภาพยนตร์สารคดีเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการ สร้างสรรคภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้มีภาวะอัลไซเมอร์ ต่อความทรงจำ ประวัติศาสตร์สมัย 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 2) เพื่อให้คนตระหนักถึงการสร้างภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยมากขึ้น งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้สร้างสรรคภาพยนตร์สารคดีแบบมีส่วนร่วม (Participatory Documentary) ซึ่งเป็นสารคดีประเภทที่ผู้ผลิตภาพยนตร์เข้ามามีบทบาทในสารคดีมากขึ้น ตัวอย่างเช่น มีเสียงสัมภาษณ์ของผู้ผลิตในผลงาน เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่า การผลิตภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับผู้มีภาวะอัลไซเมอร์ต่อความทรงจำประวัติศาสตร์สมัย 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 มีความยากลำบากในการเก็บข้อมูล และติดต่อ เนื่องจากผู้ที่มีภาวะอัลไซเมอร์จะให้สัมภาษณ์เรื่องเดิมๆ ซ้ำๆ ทำให้การเก็บข้อมูลในระยะเวลาอันสั้นนั้นทำได้ยาก และเมื่อได้ข้อมูลมาปริมาณน้อยก็ส่งผลให้มีปัญหาในการติดต่อภาพยนตร์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นงานวิจัยนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยการสร้างสรรคภาพยนตร์สารคดี และทำให้ผู้ชมตระหนักถึงการสร้างภาพยนตร์สารคดี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย มากขึ้น

คำสำคัญ: ภาพยนตร์สารคดี, 6 ตุลา, โรคอัลไซเมอร์

Abstract

The study of making a documentary film about a person who has Alzheimer's disease with memories of October 6, 1976 explain the day that was one of the most tragic events in Thailand throughout the study of making the documentary film called "Comrade's tales" which relay on the interview of National Artist in Literary Arts, Dhepsiri Sooksopa who is the storybook

^{1,2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University

author joining the Communist Party to gather information before he had Alzheimer's disease and he found that history was concealed and distorted.

This documentary film has objective to 1) study of making a documentary film about a person who has Alzheimer's disease with memories of October 6, 1976 2) make people realize the making of Thai history documentary film. This research is creative research used Participatory Documentary which is the filmmaker has more participated in the film such as interview voice in the film.

The result of this research show that the making a documentary film about a person who has Alzheimer's disease with memories of October 6, 1976 has the big issues on collecting information and editing because a person who has Alzheimer's disease always gave the same information so that it was hard to collect all information in a short period of time. Then, it's effected the editing part either. This research reflects the factors of making documentary film and make people realize the making of Thai history documentary film.

Keywords: Documentary Film, The 6 October, Alzheimer

บทนำ

ภาพยนตร์สารคดีเป็นการนำเสนองานที่มีแบบแผนแต่มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตภาพยนตร์ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ วิธีการนำเสนอและเล่าเรื่อง ภาพยนตร์สารคดีเป็นทางเลือกที่ผู้คนมักใช้ในการสื่อสารประเด็นทางสังคม ให้แก่ผู้รับสารอย่างมีศิลปะและเสรีภาพ ในวงการภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์แนวสารคดี ถือว่ายังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เพราะเป็นงานที่ต้องใช้เวลาในการผลิตค่อนข้างนาน การสื่อสารความจริง โดยไม่ให้เกิดการบิดเบือน จึงทำให้ผู้ที่มีความสนใจในการทำสารคดี มีความยากลำบาก ในการผลิตสื่อประเภทนี้อยู่มาก โดยเฉพาะเนื้อหาสารคดีที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งมีการปะทะกัน ทางการเมืองหลากหลายครั้ง แต่เหตุการณ์หนึ่งที่ไม่อยู่ในหนังสือเรียน และยังคงเป็นที่ไม่ประจักษ์ในวงกว้าง คือ เหตุการณ์ กวาดล้างที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใน วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เหตุการณ์กวาดล้างที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นเหตุการณ์ที่ ธงชัย วินิจจะกุล

(เซตวัน: 2559) กล่าวไว้ว่า แม้จะผ่านไป 4 ทศวรรษแล้ว 6 ตุลาคมยังเป็นเรื่อง 'ละเอียดอ่อน' ที่ผู้คนจำนวนมากยังไม่กล้าพูดอย่างเต็มปากเต็มคำ ยิ่งมีต้องพูดถึงการหาความยุติธรรม คุณค่าของการเสียสละชีวิตจึงยังกำกวมไปด้วย ปกติสังคมไทยไม่ได้เคารพให้เกียรติแก่ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ ทางการเมืองในแง่ปัจเจกชนที่มีชื่อ มีหน้าตา มีครอบครัวสักเท่าไร พวกเขามักถูกจดจำเป็นเพียงตัวเลข ซึ่งบุคคลที่รู้ความจริงนั้นอาจเคยเขียนเป็นหนังสือแล้ว แต่ไม่ได้รับความนิยม ในวงกว้าง ในขณะที่มีคนจำนวนมากเสียชีวิตแล้ว ถึงกระนั้นยังคงมีบุคคลที่ไม่ฝักฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสถานการณ์นี้และได้เข้าไปสัมภาษณ์พรรคคอมมิวนิสต์เพื่อตามหาความจริง นั่นคือ อาจารย์เทพศิริ สุขโสภา ปัจจุบันอาจารย์มีอายุ 79 ปี และมีอาการอัลไซเมอร์ แต่สิ่งหนึ่งที่อาจารย์ยังคงเล่าเรื่องอยู่ซ้ำๆ คือ สิ่งที่อาจารย์ได้ประสบพบเจอในอดีต และยังคงจำได้เสมอมา

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการนำเสนอเหตุการณ์ กวาดล้างที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ผ่านการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ตรงแต่มีอาการของโรคอัลไซเมอร์ โดยสร้างสรรค์เป็นภาพยนตร์สารคดีสั้น ชื่อว่า นิทานจากป่า Comrade's Tales ลิงค์ผลงาน <https://youtu.be/tVrTSpA0CiY> เพื่อต่อยอดความจริงในสังคมไทย ที่ไม่ว่าจะผ่านไป นานแค่ไหนประชาชนส่วนใหญ่ ยังคงไม่ได้บทเรียนจากประวัติศาสตร์ของประเทศเราเอง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความทรงจำของผู้มี ภาวะอัลไซเมอร์ ต่อประวัติศาสตร์ไทยสมัย 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519
2. เพื่อให้คนตระหนักถึงการสร้างภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย มากขึ้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. กระบวนการผลิตภาพยนตร์สารคดี
2. สารคดีแนว Participatory Documentary
3. ชีวประวัติโดยสังเขปของอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา
4. อัลไซเมอร์
5. การเกิดเหตุการณ์กวาดล้างที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

กระบวนการผลิตภาพยนตร์สารคดี

ในเรื่องกระบวนการผลิตภาพยนตร์สารคดี ชญานูช วีรสาร (ชญานูช วีรสาร: 2560) กล่าวว่า จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตภาพยนตร์สารคดี และจากการทดลองสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ พบว่า ต่างก็ล้วนหาแรงบันดาลใจในการผลิต ซึ่งมัก จะ มาจากเรื่องใกล้ตัว ในขณะที่ วิรุฬห์ กิ่งไพบูลย์ ผู้ผลิตเรื่อง คนคมขวาน เลือกลงประเด็นจาก การลงพื้นที่ทำวิจัย เรื่องราวเป็นการปรับตัวของชาวลุ่มน้ำโขง 5 จังหวัด และ วรณณ แหว หงษ์วิวัฒน์ ผู้ผลิตเรื่อง Wish Us Luck ขอให้เราโชคดี เลือก ประเด็นความสัมพันธ์พี่น้อง ผาแผ่ระหว่าง การเดินทางจากสหราชอาณาจักรมายัง ประเทศไทยโดยรถไฟ ซึ่งเป็น เรื่องราวของผู้ผลิตเอง แต่ผู้สร้างทุกคน ต่างกำหนดเส้นเรื่อง มีแก่นเรื่อง และโครงเรื่อง ก่อนถ่ายทำเพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจน และง่ายต่อการทำงาน ด้วย ด้านสิทธิพงษ์ กองทอง ให้คำแนะนำในเรื่องการถ่ายภาพใน งานภาพยนตร์สารคดีว่า ภาพควรมีองค์ประกอบที่ชัดเจน ให้อารมณ์ และมีความหมายในตัวเอง

ส่วนความหมายของ ภาพยนตร์สารคดีนั้น สุรพงษ์ พิณจักษ์ (พิณจักษ์: 2558) กล่าวว่าภาพยนตร์สารคดีเป็น สื่ออย่างหนึ่ง สำหรับการสื่อสารแบบอิสระ เนื่องจากมีความ เกี่ยวข้องกับการตีความและประเมินผล ในแนวทางปัจจุบัน ของชีวิตโดยสิ่งที่เป็นอย่างอยู่และสิ่ง ที่ควรจะเป็นขณะที่ Pare Lorentz (Pare Lorentz Center: 2015) นักวิจารณ์ชาว อเมริกัน อธิบายว่า ภาพยนตร์สารคดี คือ ข้อเท็จจริงที่ทำ มาเป็นภาพยนตร์การแสดง บ้างก็ว่า

เป็นการแสดงความคิดเห็นและเป็นการเอาความจริง บางอย่างมาเผยแพร่ กล่าวโดยสรุป คือ ภาพยนตร์สารคดี เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของความจริงในสังคมที่มี หลาก หลายแง่มุม เพื่อบันทึกเหตุการณ์ พฤติกรรม ความ คิด อารมณ์ ความรู้สึก และบรรยากาศ อื่น ๆ ผ่านมุมมอง ของผู้สร้าง แล้วถ่ายทอดออกมา ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็น ความบันเทิง ตามหน้าที่ของภาพยนตร์

สารคดีแนว Participatory Documentary (สารคดีแบบมีส่วนร่วม)

Bill Nichols (Bill Nichols: 2001) ได้แบ่ง สารคดี นั้นมีหลายประเภท ดังนี้

Poetic Documentay คือสารคดีที่ใช้เพียงภาพใน การเล่าเรื่องเท่านั้น อาจจะมีเสียงเพลง หรือ Sound Effect ประกอบได้บ้าง

Expository Documentary คือสารคดีที่มีบุคคลที่สาม คอยพากย์ให้ หรือที่เรียกกันว่า God's voice จะพบได้บ่อย ในสารคดีสัตว์ป่า

Observational Documentary คือสารคดีที่คนถ่าย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ เลยมีเพียงแค่ตามถ่าย ไปเรื่อยๆ หรือที่เรียกกันว่า Fly on the wall

Participatory Documentary คือสารคดีที่มีการสัมภาษณ์ ผู้ทำสารคดีเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมกับผู้ถูกสัมภาษณ์มากขึ้น

Reflexive Documentary คือสารคดีที่สะท้อนเรื่องราว บางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคม

Performative Documentary คือสารคดีที่ตัวของผู้ทำ สารคดีเป็นตัวดำเนินเรื่องหลัก คล้ายพิธีกรของเรื่อง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า Participatory Documentary เหมาะกับงานวิจัยนี้มากที่สุด เพราะ เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นอัลไซเมอร์ เสียงของผู้สัมภาษณ์หลังกล้องย่อมช่วยให้ ผู้ถูก สัมภาษณ์เล่าเรื่องที่ต้องการได้ในระยะเวลาที่สั้น โดย Participatory Documentary เป็น ประเภทย่อยของการสร้าง ภาพยนตร์สารคดี ที่ผู้สร้างภาพยนตร์รวมอยู่ในการเล่าเรื่อง ของภาพยนตร์และโต้ตอบโดยตรง กับหัวข้อของภาพยนตร์ ในรูปแบบสารคดีประเภทนี้ ผู้สร้างภาพยนตร์อาจปรากฏตัว อยู่หน้ากล้องระหว่างการสัมภาษณ์ ได้ยินเสียงพากย์หลัง กล้องและสามารถปรากฏตัวบนกล้องได้ แม้ไม่มีหัวข้ออื่น ผลกระทบของการปรากฏตัวของ ผู้สร้างภาพยนตร์อาจน้อย ที่สุด หรืออาจเป็นอิทธิพลสำคัญต่อการเล่าเรื่อง โดยสาร คดีแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะ เฉพาะหลายอย่างที่มีแก่นที่ บบบาทของผู้กำกับในภาพยนตร์ ดังต่อไปนี้

1. ผู้สร้างภาพยนตร์เป็นตัวละครในสารคดีแบบมีส่วนร่วม ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องได้รับการ มองเห็นหรือได้ยินใน บางช่วง ของภาพยนตร์
2. คำถามของผู้สัมภาษณ์รวมอยู่ในการแก้ไข ในสารคดี ประเภทอื่น ผู้ถูกสัมภาษณ์จะตอบ คำถามสัมภาษณ์ แต่ คำถามจะถูกตัดออก ในการมีส่วนร่วมผู้ชมสามารถเห็นหรือ ได้ยินผู้สร้างภาพยนตร์ถามคำถาม สิ่งนี้สร้างความสัมพันธ์ ที่ชัดเจนขึ้น ระหว่างผู้สร้างภาพยนตร์ กับหัวข้อสัมภาษณ์ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ผู้ชมได้ “เบื้องหลัง” มากขึ้นว่าผู้สร้าง ภาพยนตร์ กระตุ้นการตอบสนองของหัวข้ออย่างไร
3. ผู้ชมสอดคล้องกับผู้สร้างภาพยนตร์ ผู้ชมได้สัมผัส กับภาพยนตร์เรื่องนี้ผ่านมุมมองของ ผู้สร้างภาพยนตร์ ทำให้ พวกเขา ได้สัมผัสความรู้สึกของผู้สร้างภาพยนตร์ในขณะนั้น และ พิจารณาว่าพวกเขาจะมี ปฏิกริยาอย่างไรในสถานการณ์ เดียวกันชีวประวัติโดยสังเขปของอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา อาจารย์เทพศิริ สุขโสภา เกิดเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2486 เป็นชาวสุโขทัย เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยศิลปากร มีนิสัย ส่วนตัวคือ ชอบวาดรูปแจกถ้าเจอคนถูกใจ อาจารย์ เทพศิริ เป็นศิลปินโดยกำเนิด เพราะยังไม่เคยทำงานอะไรเลยนอกจาก

งานศิลปะที่เขาหลงรัก และทำเป็นชีวิตสืบมายาวนานกว่าห้าสิบปี และทำงานอย่างไม่เคยหยุดนิ่ง ในจิตใจ ฝ้าแต่คิดเรื่องศิลปะจนบางวันลืมกินข้าว และทำงานศิลปะที่รักโดยไม่เคยคิดถึงตัวเอง อีก ทั้งยังอุทิศตนอย่างไม่ต้องไปเรียกร้องขอให้ใครมาเห็นมายกย่องชื่นชม อาจารย์ใช้ฝีมือ ในการวาดภาพ สร้างความรัก ความอบอุ่นให้กับสังคมที่เขาอยู่ อย่างไม่รู้สึกรเหน็ดเหนื่อย กับทุกคน สัญชาติ เชื้อชาติใด สามารถเข้าไปนั่งคุยหรือรับเอา “ศิลปะ” จากอาจารย์ได้หมด ในภายหลัง อาจารย์ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พุทธศักราช 2560 ในช่วงสุดท้ายก่อนที่พรรคคอมมิวนิสต์จะยุบตัวลง อาจารย์เทพศิริได้ ตัดสินใจ เข้าป่าเพื่อเก็บข้อมูลต่างๆ ให้ได้มากที่สุด โดยการเขียนแบบ การเขียนนิทานเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับ

ภาพที่ 1 อาจารย์เทพศิริจำไม่ได้ว่าเหตุใด ผู้สัมภาษณ์จึงรู้ชื่อนามแฝงที่ใช้ ณ ตอนนั้น
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrade’s Tales”

ภาพที่ 2 บันทึกของอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrade’s Tales”

อัลไซเมอร์

โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ (โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์: 2561) กล่าวว่า อัลไซเมอร์ เป็นหนึ่งในโรคที่เกิดจากความเสื่อมถอย ของการทำงานหรือโครงสร้าง ของเนื้อเยื่อ

ของสมองซึ่งมักพบในผู้สูงอายุ โดยไม่ใช่ความเสื่อมตามธรรมชาติเพราะ ผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องเป็นอัลไซเมอร์ทุกคน แต่เป็นความเสื่อมที่ เกิดจากโปรตีน ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า เบต้า-อะไมลอยด์ (beta-amyloid) ชนิดไม่ละลายน้ำซึ่งเมื่อไปจับกับเซลล์สมองจะส่งผลให้เซลล์สมองเสื่อมและฝ่อลง รวมถึงทำให้การสื่อสาร ระหว่างเซลล์สมองเสียหายจากการลดลงของสารอะซิติลโคลีน (acetylcholine) ซึ่งเป็น สารสื่อประสาทที่ส่งผลโดยตรงกับความทรงจำ

การสะสมของเบต้า-อะไมลอยด์ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองค่อยๆ ลดลง เริ่มจากสมองส่วนฮิปโปแคมปัส (hippocampus) ที่มีบทบาทสำคัญในการจดจำข้อมูลใหม่ๆ เมื่อเซลล์สมองส่วนนี้ถูกทำลาย ผู้ป่วยจะเริ่มมีปัญหาเรื่องความจำ โดยเฉพาะความจำระยะสั้น จากนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นจะแพร่กระจายไปสู่สมองส่วนอื่นๆ และส่งผลต่อการเรียนรู้ ความรู้สึกนึกคิด ภาษา และพฤติกรรม อาการทั่วไปของโรคอัลไซเมอร์อาจแบ่งคร่าวๆ ได้เป็นสามระยะ ได้แก่ ระยะแรก ผู้ป่วยจะมีความจำถดถอยจนตัวเองรู้สึกได้ ชอบถามซ้ำๆ พูดซ้ำๆ เรื่องเดิม สับสนทิศทาง เริ่มเครียด อารมณ์เสื่อง่ายและซึมเศร้า แต่ยังสามารถและทำกิจวัตรประจำวันได้ ระยะนี้เป็นระยะที่คนรอบข้างยังสามารถดูแลได้ ระยะกลาง ผู้ป่วยมีอาการชัดเจนขึ้น ความจำแย่งอีก เดินออกจากบ้านไปโดยไม่มีจุดหมาย พฤติกรรมเปลี่ยนไปมาก เช่น จากที่เป็นคนใจเย็นก็กลายเป็นหงุดหงิด ฉุนเฉียว ก้าวร้าว พูดจาหยาบคาย หรือจากที่เป็นคนอารมณ์ร้อนก็กลับกลายเป็น เงียบขรึม และเมื่อเวลาผ่านไป ผู้ป่วยจะเริ่มมีปัญหา ในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ชง กาแฟไม่ได้ ใช้รีโมททีวีหรือโทรศัพท์มือถือไม่ได้ คิดอะไรที่ไม่ถูกต้อง ไม่อยู่ในโลกของความจริง เช่น คิดว่าจะมีคนมาฆ่า มาขโมยของ คิดว่าคู่สมรสนอกใจ ซึ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นอาการที่ยากต่อการดูแล และเข้าถึงคนระยะท้าย ผู้ป่วยอาการแย่ง ตอบสนองต่อสิ่งรอบข้างน้อยลง สุขภาพทรุดโทรมลง คล้ายผู้ป่วยติดเตียง รับประทานได้น้อยลง การเคลื่อนไหวน้อยลงหรือไม่เคลื่อนไหว เลย ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ สมองเสื่อมเป็นวงกว้าง ไม่พูดจา ภูมิคุ้มกันอ่อนแอซึ่งมัก นำไปสู่การติดเชื้อและเสียชีวิตในที่สุด โดยระยะเวลาทั้งหมดตั้งแต่แรกวินิจฉัยจน เสียชีวิตเฉลี่ยประมาณ 8-10 ปี

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

การเกิดเหตุการณ์กบฏล้างที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จากเหตุการณ์ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชนในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้ทำให้รัฐบาลเผด็จการทหารของจอมพลถนอม กิตติขจร พ้นจากอำนาจ และต้อง เดินทางออกนอกประเทศพร้อม

จอมพลประภาส จารุเสถียร และพ.อ.ณรงค์ กิตติขจร แต่ นับตั้งแต่กลางปี 2518 มีสัญญาณว่าเผด็จการทหารกลุ่ม เดิมกำลังวางแผนที่กลับคืนสู่อำนาจอีกครั้ง และในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2519 ถนอม ที่ถูกขับไล่ ออกนอกประเทศ และลี้ภัยอยู่ที่สหรัฐฯ ก็ได้เดินทางกลับประเทศไทยด้วยการ บวชเป็นสามเณรเข้ามา โดย อ้างต่อสาธารณชน ว่าตนจะอยู่ ไตร่ร่มกาสาวพัสตร์ มิได้มุ่งแสวงหาอำนาจ และต้องการมา เยี่ยมบิดาที่ใกล้ถึงแก่กรรม สามเณรถนอมออกจากสนาม บิน มุ่งตรงไปยังวัดบวรนิเวศ วิหารเพื่อเข้ารับการอุปสมบท แต่มวลชนจำนวนมากยังไม่เชื่อว่าสามเณรถนอมปรารถนา ความหลุดพ้น จริงๆ (สุดท้ายเขาก็สึกในปีต่อมา ก่อน เรียกเรื่อง ให้รัฐบาลคืนทรัพย์สินของเขาที่ถูกยึดไปด้วย ข้อหาทุจริต) จึงพากันออกมาประท้วง แต่นัก กิจกรรมถูก ตอบได้กลับอย่างรุนแรง ในวันที่ 24 กันยายน พนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 2 คนถูกฆ่าแขวนคอขณะออกไป ปิด ใบบประกาศประท้วงการกลับมาของถนอม จากนั้นใน วันที่ 4 ตุลาคม นักศึกษาได้แสดงละครแขวนคอเพื่อประท้วงการ ใช้ ความรุนแรง ซึ่งเชื่อว่า เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้อง และ ต่อต้านความพยายามใดๆที่จะนำพาประเทศกลับสู่ระบบ เผด็จการอีกครั้ง วันต่อมา “ดาวสยาม” หนังสือพิมพ์ฝ่าย ขวาได้กล่าวหานักศึกษา ที่แสดง ละครแขวนคอว่าหมิ่น พระบรมโอรสาธิราช พร้อมด้วยข้อหา ล้มสถาบันกษัตริย์ ภาพจาก หนังสือพิมพ์ดาวสยาม (ซึ่งมีการถกเถียงกันว่ามี การตกแต่งภาพหรือไม่ และหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น ฉบับอื่นมี ส่วนสมคบคิดกับดาวสยามหรือไม่) ถูกนำไปปลุกระดมให้ลูก เสือชาวบ้าน และกลุ่มอายุชาวอื่นๆ เข้าปิดล้อมธรรมศาสตร์ ที่มีนักศึกษานับพันคนชุมนุมประท้วงกันอยู่

วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 คือวันที่เกิดเหตุการณ์ที่ นำตราสลักที่สดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทยเมื่อกองกำลัง ดิดอาวุธซึ่งมี ตำรวจตระเวนชายแดน และลูกเสือชาวบ้าน เป็นแกนนำได้ใช้กำลังเข้าทารุณ และสังหารชีวิตของนักศึกษา อย่างไร้ปราณี ด้วยข้อหา เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติโดย มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 46 ราย บางแหล่งข่าวอ้างถึง หลัก ร้อยรายการที่กองกำลังตำรวจ ตระเวนชายแดน ซึ่งมีได้ ประจำการอยู่ในกรุงเทพฯ ได้ เคลื่อนพลเข้ามากวาดล้าง นักศึกษาในครั้งนี ทางรัฐบาลของนายเสนีย์ ปราโมช ยืนยัน ว่า มิได้เป็นผู้ออกคำสั่ง เสนีย์ ยังอ้างว่าเขาไม่ได้มีส่วนเกี่ยว ข้องใดๆ กับการสังหารหมู่ โดยกล่าวว่า ทางรัฐบาลสั่งให้เจ้า หน้าทีจับกุมตัวนักศึกษาที่มีส่วนกับการแสดงละครแขวนคอ เท่านั้น มิได้สั่งให้ยิงนักศึกษาแต่อย่างใด และเหตุสังหาร หมู่ที่เกิดขึ้น กลายเป็นข้ออ้างให้ พลเรือเอกสัจด์ ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้น ประกาศยึดอำนาจ พร้อม กล่าว ประณามนักการเมือง และความไร้ประสิทธิภาพของ

ระบอบประชาธิปไตย โดยกล่าว ว่า “เราตั้งความหวังกับ ประชาธิปไตย ไว้สูงเกินไป คนที่ได้รับมอบอำนาจก็ไม่มี คุณสมบัติ เพียงพอ เราจะใช้โอกาสนี้ทำการปฏิรูปในทุก ระดับ จากนั้นเมื่อสถานการณ์เข้าสู่สภาวะ สงบเรียบร้อย แล้ว เราจึงจะมอบอำนาจคืนให้กับรัฐบาลพลเรือนอีกครั้ง” สัจด์ กล่าว (นิวยอร์กไทม์)

ภาพที่ 3 ภาพการยิงนักศึกษา

ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrade's Tales”

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขั้นตอนเตรียมการผลิต (Pre-production)
2. ขั้นตอนการผลิตภาพยนตร์ (Production)
3. ขั้นตอนหลังการผลิตภาพยนตร์ (Post-production)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

Pre-production

Theme ประวัติศาสตร์บิดเบือน ความทรงจำเลื่อนกลาง

Logline การผจญภัยที่ถูกเล่าจากอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา

ในการเป็นหนึ่งในพรรค คอมมิวนิสต์ก่อนที่เขาจะลี้ภัยไป แรงแบบดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน จากการทำวิจัย

ได้มีโอกาสสร้างสรรค์สารคดี เรื่อง ‘Mom Yong Benjawan’

ภาพยนตร์สารคดีที่เกี่ยวข้องกับการตามหาแม่ ซึ่ง เกี่ยวข้อง

กับเหตุการณ์ในสมัย 6 ตุลา และได้หลบหนีเข้าป่าไปอยู่ร่วม

กับพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้ผู้วิจัยได้รู้จักกับอาจารย์เทพศิริ

สุขโสภา นักเขียนหนังสือนิทาน และภายหลังได้ กลายมา

เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ เนื่องจากผู้วิจัยมีความ

สนใจในเหตุการณ์ 6 ตุลา และการต่อสู้ระหว่างรัฐ และ

พรรคคอมมิวนิสต์ อยู่ก่อนแล้ว เมื่อได้มีโอกาสอ่านบันทึก

ของอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา จึงเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะ

สร้างสรรค์ภาพยนตร์เรื่องดัง กล่าว ตอนทีอาจารย์ได้เข้า

ร่วมพรรคคอมมิวนิสต์และเขียนบันทึกรวบรวมทุกอย่างไว้

การ เขียนบันทึก เหล่านั้น ถูกเขียนให้มีลักษณะเหมือน

นิทานเพื่อหลีกเลี่ยงการโดนจับของ ตำรวจและทหาร หาก

แต่ว่าโรคอัลไซเมอร์ทำให้ ประวัติศาสตร์เริ่มเลื่อนกลาง ไม่

ต่างอะไร กับปัจจุบันที่เหตุการณ์ 6 ตุลา ยังคงเป็นที่ปกปิด และบิดเบือน สิ่งต่างๆที่อาจารย์ยังคงจำ ได้จึงควรถูกบันทึกไว้ก่อนจะหายไป เนื่องจากการทำสารคดีแบบ Participatory Documentary หรือการทำภาพยนตร์ สารคดีแบบมีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. เวลานั้นถึงอดีตอาจารย์จำอะไรได้บ้าง (เพื่อเป็นการเปิดความจำของอาจารย์อีกครั้ง)
2. จากประวัติศาสตร์ 6 ตุลา อาจารย์จำอะไรได้บ้าง (เพื่อสอบถามถึงความทรงจำเกี่ยวกับ เหตุการณ์ 6 ตุลา และการเข้าป่า)
3. คอมมิวนิสต์คืออะไร (เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ในมุมมองของ อาจารย์)
4. อาจารย์มีประสบการณ์กับคอมมิวนิสต์อย่างไร มีเรื่องอะไรบ้าง (เพื่อสอบถามเรื่องราว ที่อาจารย์ยังคงจำได้เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์)
5. อาจารย์มีความเห็นอย่างไรกับคอมมิวนิสต์ (เพื่อสอบถามความคิดเห็นต่อคอมมิวนิสต์)
6. มีเรื่องอะไรพิเศษที่เกิดขึ้นในป่าบ้าง (เพื่อสอบถามเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในป่าที่ อาจารย์จำได้)
7. อาจารย์ทำอะไรกับเรื่องนั้นๆ (เพื่อสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่ อาจารย์จำได้)
8. อาจารย์มองปัจจุบันอย่างไร (เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงมุมมองของอาจารย์ต่อสังคมไทยใน ปัจจุบัน)
9. อาจารย์ช่วยวาดภาพหน่อยได้ไหม (เพื่อให้อาจารย์ลองวาดภาพจากความทรงจำที่หลง เหลืออยู่)
10. อยากจะส่งต่อถึงคนรุ่นหลังอะไร (เพื่อให้ผู้ชมได้นำความคิดเห็นของอาจารย์ไปติดต่อ)

หลังจากนั้น ผู้ทวิวิจัยได้ทำการติดต่อไปทางอาจารย์ เทพศิริ สุโสภาและพบว่าอาจารย์ ได้ย้ายมาอยู่รักษาตัวที่จังหวัดน่าน จึงเดินทางไปเพื่อสัมภาษณ์และเก็บ Footages ต่างๆ เป็นเวลาสามวันสองคืน โดยได้เตรียมกล้อง Sony FS7 พร้อมกับ Wireless และ Boom เพื่อให้ภาพและเสียงออกมาดีที่สุด

Production

เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เข้าไปถ่ายทำครั้งแรก จึงเลือกถ่ายในบริเวณที่ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึก ผ่อนคลายที่สุด และหลังจากเริ่มสัมภาษณ์ พบว่าอาจารย์เทพศิริ สุโสภา ได้ให้ข้อมูล สัมภาษณ์ซ้ำๆ และมีอาการของโรคอัลไซเมอร์ค่อนข้างรุนแรง หรืออยู่ในระยะที่สองของ โรคอัลไซเมอร์ทำให้มีคำถามเพิ่มเติมดังนี้

1. เมื่ออาจารย์รับให้คอมมิวนิสต์เข้ามาอนในบ้าน จึงถามต่อว่า อาจารย์รู้หรือไม่ว่าคนที่ เข้ามา

คำตอบ: เป็นคอมมิวนิสต์อาจารย์ก็ตอบว่ารู้แต่ให้พัก เพราะมองว่าการเป็น คอมมิวนิสต์ไม่ผิดอะไร

2. เมื่ออาจารย์ตอบว่าคอมมิวนิสต์คือ คนที่เราไม่ชอบหน้า จึงถามต่อว่า ทำไมถึงเป็นคนที่เรา

คำตอบ: ไม่ชอบหน้า อาจารย์จึงตอบว่า เราโดนหลอก จากอเมริกา

3. เมื่ออาจารย์บอกว่าเราถูกหลอก จึงถามต่อว่า ถูกหลอกอย่างไร

คำตอบ: สมัยก่อน คนมักมองคอมมิวนิสต์เหมือน เป็นผีสิง

4. เมื่ออาจารย์เล่าให้ฟังว่าได้ไปเยี่ยมประเทศ คอมมิวนิสต์มาหลายประเทศ จึงถามต่อว่า ไปมาแล้วเป็นอย่างไร

คำตอบ: ก็เป็นคนเหมือนเรานี้แหละ

5. เมื่ออาจารย์เล่าถึงประสบการณ์ที่มีต่อมือปืนรับจ้าง จึงได้ถามต่อว่ามันเป็นอย่างไ

คำตอบ: (อาจารย์เล่าเรื่องให้ฟังทั้งหมด)

ภาพที่ 4 อาจารย์เทพศิริ สุโสภา “คนที่เราไม่ชอบหน้า”
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

ภาพที่ 5 ทิ้งลงเขา เผาลงถึงแดง
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

ภาพที่ 6 อาจารย์เล่าเรื่องมือปืนรับจ้าง
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

Post-production

หลังจากนำฟุตเทจทั้งหมดที่ได้จากการไปถ่ายทำที่น่านเป็นเวลาสามวันสองคืน รวม ถึงฟุตเทจเก่าที่มีอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มตัดต่อโดยมีการทำ Workflow ให้การตัดต่อง่ายขึ้น ในการตัดต่อผู้วิจัยยังพยายามที่จะนำการเป็นอัลไซเมอร์ มาอยู่ในการเล่าเรื่องด้วย ทำให้ ใช้เวลาตัดต่อค่อนข้างนาน ในส่วนของวิธีการเล่าเรื่องเพื่อให้คนรู้สึกถึงความอัลไซเมอร์ที่ ผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบเสมือนการหลงลืมความจริง ทางประวัติศาสตร์นั้น มีความยากลำบากมาก ในกระบวนการการตัดต่อ เนื่องจากผู้เป็นอัลไซเมอร์มักจะพูดซ้ำๆ และหลงลืมเร็ว

ภาพที่ 7 นักศึกษาเดินโดนไล่ออกมาจากตึก
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

ภาพที่ 8 ภาพวาดอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

ภาพที่ 9 นักศึกษาอนเรียนกันบนพื้น
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

ผู้วิจัยตัดสลับไปสลับมาระหว่างสิ่งที่อาจารย์เล่าและภาพของ 6 ตุลา มีการ จงใจใส่เนื้อหาซ้ำๆ หรือ คำพูดแปลกๆ เพื่อแสดงให้เห็นอาการอัลไซเมอร์ การ ลำดับเรื่องมีความขัดแย้งในตัวเพราะการนำลักษณะการแสดงความนึกคิดของผู้มี อาการอัลไซเมอร์มาช่วยเล่าเรื่อง ทำให้ต้องตัดต่ออย่างคนที่เป็นอัลไซเมอร์ เช่น การจำได้ การลืม การเปลี่ยนเรื่องไปมา เป็นต้น ผู้วิจัยทำการตัดต่ออยู่ 3 草稿 จึงสำเร็จ

การย้อมสีหนัง เนื่องด้วยมีเรื่องราวบางส่วนที่เป็นตอนกลางคืนจนรุ่งเช้า ไม่สามารถเข้าไป ถ่ายในสถานที่จริงได้ จึงจำเป็นต้องทำการถ่ายแบบ Day for night หรือเป็นการถ่ายตอนกลางวันและนำไป Color Grading ให้เป็นกลางคืนดังนี้

การทำเสียงในภาพยนตร์ เนื่องจากใช้เพียงเสียงที่ได้จาก Shotgun หักล้อง ทำให้ต้องทำการ Mix เสียงค่อนข้างมาก นอกเหนือจากนั้นยังใส่ SFX(Sound Effect) เยอะเพื่อสร้างมิติให้แก่ภาพยนตร์ สารคดี เช่นเสียงของ ลม ปืน ระเบิด คนวิ่ง ไฟไหม้ เสียงวิทยุ เป็นต้น ในส่วนของเพลง ประกอบ ผู้วิจัยตัดสินใจไม่ใส่เพลงแต่อย่างใด หากแต่ใส่ไว้ในตอน End credit ชื่อ เพลง ว่า นิทาน ของคุณ Napat Snidvongs

ภาพที่ 10 นักศึกษาโดนเผา
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

ภาพที่ 11 นักศึกษาโดนเผา
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

โปสเตอร์ ในส่วนของโปสเตอร์จากTheme ประวัติศาสตร์ บิดเบือน ความทรงจำเลือน ลาง ได้มีการออกแบบ ให้ อาจารย์เป็นเสมือนเงา ในป่าที่เล่าเรื่องต่างๆ ผู้อยู่เบื้อง หลังการ บันทึกประวัติศาสตร์อันโหดร้าย โศกนาฏกรรม มากมายแต่กำลังจะเลือนลางไปตามกาล เวลาส่วนของตัว Font เลือกที่จะใช้อันนี้เพราะอยากให้มิกล้นอายของนิทาน ในส่วนของ ภาษาอังกฤษก็ เช่นกันเพียงแต่ใช้สีแดง เพื่อ เปรียบกับเหตุการณ์นองเลือดที่ผ่านมา

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย นักวิจารณ์ภาพยนตร์ 1 คน ผู้ที่อยู่ในวงการ ภาพยนตร์ 1 คน ฝ่ายการศึกษา 2 คน ผู้ประพันธ์เพลง ประกอบภาพยนตร์ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คำถามจากการสัมภาษณ์ ทั้งหมด 5 ข้อ ในการประเมินหลังดู ภาพยนตร์สารคดี โดย คำถามประกอบด้วย

1. ผู้ชมตระหนักถึงประวัติศาสตร์ 6 ตุลาหรือไม่ เพื่อชีวิตว่า ผู้ชมได้รับรู้และตระหนักถึงประวัติศาสตร์ 6 ตุลามากน้อยเพียงใด

2. ผู้ชมมีความรู้สึกต่อคอมมิวนิสต์อย่างไร เพราะอะไรเพื่อชีวิตว่า ผู้ชมมีความคิดที่เปลี่ยนแปลงหรือไม่หลังจากรับชมภาพยนตร์สารคดีเรื่องนี้

3. ผู้ชมมีความรู้สึกต่อการสร้างสารคดีแนว ประวัติศาสตร์นี้อย่างไร เพื่อรวบรวมข้อมูลว่า ผู้ชมมีความ คิดเห็นต่อการสร้างสารคดีและประวัติศาสตร์นี้อย่างไร บ้าง

4. ผู้ชมมีข้อเสนอหรือข้อแนะนำในการสร้างสารคดี ประวัติศาสตร์โดยมี Subject เป็น อัลไซเมอร์ ใดๆเพื่อ รวบรวมข้อมูลว่า ผู้ชมมีความคิดเห็น ใดๆในการทา สารคดีที่มี Subject เป็นคนอัล ไชเมอร์

5. ผู้ชมมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อสารคดีเรื่องนี้ อย่างไร เพื่อรวบรวมความเห็นและนำไปปรับปรุงในการ ทาสารคดี เรื่องนี้ให้ดียิ่งขึ้นหลังจากที่ผู้ทำวิจัยได้ทำภาพยนตร์สารคดี เรื่อง นิทาน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับ 6 ตุลาคม และมีผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นอัลไซเมอร์ ใน 3 ได้มี การ รวบรวมรายชื่อ ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญด้าน ภาพยนตร์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิได้รับ ชมภาพยนตร์สารคดี พร้อมตอบคำถาม 5 คำถาม ที่กล่าวไปแล้วเบื้องต้น

ภาพที่ 12 อาจารย์เทพศิริ สุขโสภาเล่าเรื่องคอมมิวนิสต์
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e's Tales”

ภาพที่ 13 บ้านที่เชียงใหม่ของอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e’s Tales”

ภาพที่ 14 เลือดไหลตามพื้น
ที่มา: สารคดีเรื่อง “นิทานจากป่า Comrad e’s Tales”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สารคดีเรื่องนิทานจากป่า ไม่ได้ให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ 6 ตุลาคมอย่างชัดเจน เป็นเพียงการแสดงให้ผู้ชมเห็นภาพประวัติศาสตร์ เก่าเท่านั้น อ้างอิงจากนักวิจารณ์ ภาพยนตร์ที่กล่าวว่า “ถ้าเป็นเฉพาะในส่วนที่ผมได้รู้เรื่องประวัติศาสตร์ 6 ต.ค. 2519 มาก่อนหน้าที่จะดูหนังเรื่องนี้แล้วครับ แล้วก็คิดว่า หนังเรื่องนี้ไม่ได้ ทำให้ผมได้รับรู้ ข้อมูลสำคัญใด ๆ มากขึ้นเกี่ยวกับ 6 ตุลา มากไปกว่าที่เคยรู้มาแล้ว” แต่ถึงกระนั้นก็ยังคง มี ผลดีต่อสารคดีตามที่นักวิจารณ์ภาพยนตร์กล่าวว่า “แต่ผมก็ชอบที่หนังใส่ พุทเทจ 6 ต.ค. เข้ามาในหนังเรื่องนี้ซะครับ เพราะมันช่วยสนับสนุนประเด็นที่คุณเทพศิริพูดถึงได้เป็นอย่างดี ดี เพราะผมคิดว่าเหตุการณ์ 6 ต.ค. คือหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้หนุ่มสาวหลายคนใน ยุคนั้นเลือกที่จะเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะในเมื่อฝ่ายรัฐบาล/ ฝ่ายขวากระทำรุนแรง อย่างนั้นก็เป็นที่เข้าใจได้ที่คนหลายคนในยุคนั้นจะเลือกที่จะอยู่ฝ่ายตรงข้าม” สารคดีเรื่องนิทานจากป่า ให้ผลลัพธ์ในการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนที่มีต่อ คอมมิวนิสต์ ในอดีต และปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของผู้ประพันธ์เพลงประกอบหนัง

ที่ว่า “หลังจากดูสารคดีแล้วก็เข้าใจว่าเขาก็เป็นคนเหมือนกัน อยากจะรู้จักเขามากขึ้น ทศนคติ ต่อประเทศคอมมิวนิสต์ สมัยนี้เขาเป็น อย่างไร ยังเชื่อมั่นในอุดมคตินี้อยู่หรือเปล่า” ในขณะที่คนอื่น ๆ เห็นต่างอย่างผู้ที่อยู่ในวงการภาพยนตร์ กล่าวว่า “รู้สึกกลางๆ ในสารคดี บาลานซ์ ทั้งด้านดีและไม่ดี ให้เข้าใจทั้ง 2 ฝ่าย” แต่ในส่วนของนักวิจารณ์ภาพยนตร์ให้ ความเห็นว่า “ผมก็ชอบที่หนังเรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวของอดีต คอมมิวนิสต์ในไทยในแบบ ที่เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์คนหนึ่ง” จากการสร้างสรรค์สารคดีเรื่องนิทานจากป่า ทำให้เห็นว่ามี ความต้องการในการ สร้างสารคดีประเภทนี้มากขึ้น โดยที่ทุกคนตอบอย่างเอกฉันท์ว่าควรมีการสร้างสารคดี และโปรเจกประเภทนี้มากขึ้นเพราะว่า ประวัติศาสตร์อาจจะเลือนลางหายไปอย่างทีนั้ก วิจารณ์หนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “คิดว่ามันเป็นประวัติศาสตร์ที่สมควรถูกบันทึกไว้ เรื่องการเมือง ในอดีตของไทย และเป็นสิ่งที่ต้องรีบทำรีบบันทึกไว้ให้ได้มากที่สุดครับ ก่อนที่ subjects หลายคนจะทยอยเสียชีวิตไปในวัยชรา” และฝ่ายวิชาการกล่าวว่า “ควรทำต่อไป เล่าเรื่องที่น่าสนใจ และสร้างโปรเจกแบบนี้เรื่อยๆในอนาคต”

จากการสร้างสารคดีที่มีผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นอัลไซเมอร์ ทำให้เห็นว่ามีความคิดที่แตก ต่างและหลากหลายกัน โดยที่นักวิจารณ์ ภาพยนตร์มีความเห็นว่า “ในความเห็นของผมคิดว่าหนังเรื่องนี้นำเสนอคุณเทพศิริ ออกมาได้ค่อนข้าง น่าพอใจมาก ๆ เลยนะครับ คือผม ก็ไม่รู้ว่าคุณเทพศิริ เป็นอัลไซเมอร์หรือเป็นอะไร แต่สังเกต ได้ว่าการพูดของเขามีอะไร แปลก ๆ ในบางจุด โดยเฉพาะตอนที่พูดถึงเรื่องมือปืน และตอนที่พูดคำว่า “หน้าด่าน” ใน ตอนจบ ทำให้รู้ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ได้มีภาวะปกติ แต่อาจจะมึนสับสนแปลก ๆ หรือมีอาการ ทางสมองบางอย่างที่มาพร้อมกับวัยชรา” แต่ผู้ที่อยู่ในวงการภาพยนตร์ ให้ความเห็นที่ว่า “ยังจับประเด็นอัลไซเมอร์ไม่ได้ ตัวของ อาจารย์ไม่ได้มี พฤติกรรมอัลไซเมอร์ที่ชัดเจน ภาพที่เห็นยังไม่ได้สื่อถึงอัลไซเมอร์”

ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อสารคดีเรื่องนิทานจากป่า ถูกแบ่งแยกออกมาหลากหลายรูปแบบ มีทั้งดีและไม่ดี อย่างเช่นว่า ฝ่ายวิชาการนั้นให้ความเห็นที่เกี่ยวกับ การไม่ต่อเนื่องกันในการดำเนินเรื่องอย่างที่ว่าฝ่ายวิชาการกล่าวว่า “ความต่อเนื่องของ ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังไม่ชัดเจน มีผลต่อความสิ้นใจไหลทางอารมณ์ของผู้ชม เช่น เบื้องหลังของผู้ดำเนินเรื่อง ต้องทำให้คนที่ไม่รู้จักรับรู้ข้อมูลเบื้องต้นก่อนว่าเป็นใครก่อน ความทรงจำ จะหายไปจากโรคอัลไซเมอร์ และพอเล่าเรื่อง ปัจเจก อารมณ์ของคนดำเนินเรื่อง แล้ว ตัด ไปบริบทภาพการเมืองใหญ่ เลย โดยไม่มี จุดเชื่อมโยง จึงไม่

สามารถเห็นความเชื่อมโยงใจความสำคัญได้” ส่วนผู้ที่อยู่ในวงการภาพยนตร์มองว่า ควรทำสารคดีให้ชัดเจนกว่านี้เพื่อให้ง่ายต่อการรับชม อย่างที่กล่าวไว้ว่า “เมื่อกำหนดประเด็นสำคัญแล้วควรเล่าเรื่องไปในทิศทางที่ ต้องการ ทั้งการใช้ฟุตเทจ การใช้ดนตรี ประกอบ การตัดต่อ การใช้เทคนิคพิเศษ หรืออื่น ๆ เพื่อให้ประเด็นชัดเจนขึ้น” ในขณะที่นักวิจารณ์ภาพยนตร์ เล็งเห็นและเข้าใจ การสร้างสารคดีเรื่องนิทานจาก ป่า ของผู้วิจัยอย่างที่ว่า “ชอบการใส่ภาพสิ่งต่าง ๆ ในบริเวณบ้านเข้ามาในหนัง เรื่องนี้มากครับ คือหนังไม่ได้มีพลังแค่ “ฉากสัมภาษณ์คุณเทพศิริ” และฟุตเทจทาง ปวศ.เท่านั้น แต่หนังเรื่องนี้ยังมีพลังมาก ๆ ในการนำเสนอสิ่ง ต่าง ๆ ในบริเวณบ้านเข้ามาในหนังเป็นระยะ ๆ ด้วย คือเหมือนหนังถ่ายช็อตเหล่านี้ได้อย่าง “มีจิตวิญญาณ” มาก ๆ และใส่เข้ามาในหนังได้อย่างเหมาะสม หนังก็เลยดูมีมิติอะไรบางอย่างที่ดังมาก ๆ”

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทำวิจัยเรื่องการศึกษาการสร้างสรรคภาพยนตร์สารคดีที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับผู้มีภาวะ อัลไซเมอร์ต่อความทรงจำ ประวัติศาสตร์ สมัย 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ทำให้ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การทำสารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ 6 ตุลา และ ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นอัลไซเมอร์นั้น มีความยากในกระบวนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทำผู้ถูกสัมภาษณ์ที่มี ความเป็นอัลไซเมอร์ รวมถึงการตัดต่อที่จะส่งผลกระทบต่อเรื่อง โดยที่ผู้วิจัยได้มีความ พยายามในการทดลองเอาความเป็นอัลไซเมอร์เข้ามาในการตัดต่อสารคดีเรื่องนิทานจาก ป่า แทนที่จะเผยความเป็นอัลไซเมอร์ แบบชัดเจนในภาพยนตร์ ด้วยความที่ผู้วิจัยนั้นมีความ สนับสนุนกับผู้ถูกสัมภาษณ์ทำให้ ลืมการนำเสนอผู้ถูกสัมภาษณ์ต่อผู้ชม รวมถึงการนำ เสนอความเป็น 6 ตุลาคมนั้นยังไม่ชัดเจนเพียงพอ เนื่องจากมีเพียงการนำฟุตเทจที่สามารถ หาได้มาใช้ โดยที่ไม่ได้นำเสนอผู้ชมว่าฟุตเทจที่ปรากฏคือฟุตเทจของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม ทำให้เห็นว่าผู้ชมส่วนมากไม่ได้รับ การศึกษาประวัติศาสตร์ 6 ตุลา อันเกิดจากการปกปิด เหตุการณ์ดังกล่าว คลิปเก่าที่ผู้วิจัยได้มานั้น มาจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็น คลิป ที่อยู่ในประเทศไทย แต่ไม่ผู้ใดนำมาเผยแพร่ ทำให้ ผู้วิจัยคิดถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่มี ส่วนคล้ายคลึงกัน ในเรื่องการปกครอง ในระบอบทหาร และการปราบปราม

2. สิ่งสำคัญของการผลิตสารคดีที่ต้องทำการสัมภาษณ์ ผู้ป่วยอัลไซเมอร์คือ ความอดทน จากการพูดววน พูดเรื่อง เดิม ทำให้การได้ข้อมูลมาต้องใช้ความพยายามสูง และ การ

รู้คำตอบจากการค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ก่อนการ สัมภาษณ์ สามารถเป็น เครื่องช่วยในการกระตุ้นความจำ ให้แก่ผู้ป่วยอัลไซเมอร์ โดยแต่ละครั้งที่อาจารย์พูดเรื่อง เดิม ก็ทำให้เราได้เนื้อหาและข้อเท็จจริงหลากหลายจากวิธีการพูด ที่แตกต่างกันในแต่ละ เรื่องเดิมนั้น เมื่อถึงเวลาตัดต่อก็จะ มีฟุตเทจให้เลือกใช้มาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิจัยเรื่องการศึกษาการศึกษาการทำสารคดี ประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ เหตุการณ์ 6 ตุลาคม และ ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ที่เป็นอัลไซเมอร์ ทำให้เห็นว่ากระบวนการทำ ภาพยนตร์สารคดีใน 2 ระยะ คือช่วงเก็บข้อมูลและช่วงการ เรียบเรียงการตัดต่อมีความ สำคัญอย่างมาก เพราะยิ่งเก็บ ข้อมูลได้มากเท่าไร ยังมีข้อมูลให้ใช้ในการต่อต่อมาก เท่านั้น

2. ในช่วงเวลาการเก็บข้อมูล จากผู้ที่ถูกสัมภาษณ์เป็น อัลไซเมอร์ ผู้ผลิตภาพยนตร์ สารคดีควรใช้เวลาในการถ่าย ทำมากกว่านี้เพื่อที่จะได้เห็นการใช้ชีวิตของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ และเก็บรายละเอียดในการสัมภาษณ์ให้มากขึ้น

3. ควรมีส่วนในการเล่าเรื่องเพื่อเปรียบเทียบความเป็น อัลไซเมอร์กับประวัติศาสตร์ 6 ตุลาคม

4. สำหรับการผลิตภาพยนตร์สารคดี การตัดต่อเปรียบ เเสมือนการสร้างเนื้อเรื่องขึ้น ใหม่ ดังนั้น ผู้สร้างภาพยนตร์ สารคดี ควรใช้เวลาในการถ่ายและตัดต่อให้มากที่สุด และ ในแต่ละ Draft ของการตัดต่อ ควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ชม ทั่วไป แสดงความคิดเห็นเพื่อ นำข้อเสนอข้อแนะมาปรับปรุง ในการตัดต่อตราฟัดไป จนถึงตราฟุดสุดท้าย

เอกสารอ้างอิง

- Bill Nichols, Introduction to Documentary (Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 2001), p. 183
- Critic Speaks Film Series. **Pare Lorentz Center**. (2015). สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2566, จาก <http://www.parelorentzcenter.org/about-us/criticspeaks-film-series>
- Production for Film (Textbook) (เอกสารประกอบรายวิชาการถ่ายภาพยนตร์เพื่องานภาพยนตร์) Pinitkha, S. (n.d.). สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566, จาก <http://202.29.22.164/e-learning/cd-1455/SOC43/topic7/linkfile/print5.html>.
- “Thai Military Take Power After Police Battle Protesters”. The New York Times. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566. จาก <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9405E6D8143EE334BC4F53DFB667838D669EDE>
- ชฎานุช วีรสาร. (2560). การผลิตภาพยนตร์สารคดีด้วยการเล่าเรื่องด้วยภาพ. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย. 37(2), 19-30.
- โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ (2561). **เข้าใจอัลไซเมอร์เมื่อสมองเสื่อมไม่ใช่แค่เรื่องความจำ**. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2566, จาก <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/september-2018/alzheimer-disease>
- ความทรงจำ/ความเจ็บงันของประวัติศาสตร์บาดแผล ความอึดหลักอึดเหลือเรื่องการสังหารหมู่ 6 ตุลาคม 2519. ธงชัย วนิจจะกุล. 6 ตุลา ลืมไม่ได้ จำไม่ลง. ฟ้าเดียวกัน. 2558
- ฤจะเลือนลบกลบสิ้น 40 ปี “6 ตุลา 19” บันทึกแห่งเหตุการณ์ ‘ลืมไม่ได้-จำไม่ลง’. มติชนรายวัน. เซตวันเพื่อประโคน. 6 ตุลาคม 2559. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566, จาก https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_310847